

Vergaderjaar 1993–1994

23 558

Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en enkele andere wetten, houdende verbeteringen en aanvullingen van overwegend technische aard

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 10 februari 1994

De vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, brengt als volgt verslag uit van haar bevindingen.

Inleiding

De leden van de CDA-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de voorgestelde wetswijzigingen. Zij hadden zich verwonderd over de omvang en reikwijdte van deze «bezemwet», waarbij zij geenszins het snelle tijdsverloop van de behandeling van de WHW als oorzaak erkenden. De onderhavige wetswijzigingen wezen naar hun mening niet op het nog wegwerken van enige kleine onjuistheden of het inbrengen van omissies van geringe betekenis.

Het uitgebreide advies van de Raad van State was voor bovengenoemde leden ook opmerkelijk, juist waar het departement toch geruime tijd had kunnen besteden aan de voorbereiding van de onderhavige wijzigingsvoorstellen. De leden van de CDA-fractie zagen hun taak van mede-wetgever door deze gang van zaken onnodig belast en vroegen de regering naar de oorzaken van deze onnauwkeurige werkwijze.

De leden van de CDA-fractie zouden het op prijs stellen als de regering in de memorie van antwoord hen op overzichtelijke wijze inzicht zou geven in de reacties op alle door HBO-raad en VSNU aangedragen voorstellen tot wetswijziging. Zij hadden de indruk dat in de memorie van toelichting op een aantal punten, selectief, zonder nadere argumentatie, met deze voorstellen was omgegaan.

Zij wilden in dit voorlopig verslag eerst aandacht besteden aan het advies van de Raad van State en het Nader Rapport. Vervolgens wilden zij hun oordeel over de voorgestelde wetswijzigingen geven aan de hand van de memorie van toelichting.

De leden van de PvdA-fractie hadden kennis genomen van de vele voorstellen in de «bezemwet WHW». Zij konden zich niet helemaal aan de indruk onttrekken dat vele wijzigingen te voorkomen waren geweest en meenden dat de technische onvolkomenheden in de wet niet te wijten kunnen zijn aan de snelheid waarmee de wet behandeld is. Veel van de onderhavige voorstellen hebben geen enkele relatie met de wijzigingen

¹ Samenstelling:

Leden: Hermes (CDA), Beinema (CDA), Van Leijenhorst (CDA), voorzitter, Niessen (PvdA), Van der Vlies (SGP), Franssen (VVD) onder-voorzitter, Jorritsma-Lebbink (VVD), Janmaat-Abee (CDA), Leijnse (PvdA), Nuis (D66), De Cloe (PvdA), Lilipaly (PvdA), Van Gelder (PvdA), Frissen (CDA), Van de Camp (CDA), Tuinstra (CDA), Netelenbos (PvdA), Versnel-Schmitz (D66), Witteveen-Hevinga (PvdA), Huibers (CDA), Quint-Maagdenberg (PvdA), Sipkes (GroenLinks) en Remkes (VVD).
Plv. leden: Boers-Wijnberg (CDA), G. H. Terpstra (CDA), Reitsma (CDA), Akkerman (PvdA), Schutte (GPV), Dees (VVD), Korthals (VVD), Van der Hoeven (CDA), Buurmeijer (PvdA), Ter Veer (D66), Van Gijzel (PvdA), Huys (PvdA), Vermeend (PvdA), Deetman (CDA), Lansink (CDA), Roosen-van Pelt (CDA), Beijlen-Geerts (PvdA), Groenman (D66), Leerling (RPF), Van Dijk (CDA), J.H. van den Berg (PvdA), Willems (GroenLinks) en Kamp (VVD).

die tijdens de voorbereidingsprocedure van de wet zijn ontstaan als gevolg van de regeringswisseling noch van de wijzigingen die het gevolg zijn van de omvangrijk amendering van de kant van de Tweede Kamer. Kennelijk is het onvermijdelijk dat een zo omvangrijk wetsvoorstel als de WHW na behandeling in de Staten-Generaal hiaten vertoont die aan het licht komen op het moment dat daadwerkelijk met de wet wordt gewerkt. Omdat de wijzigingsvoorstellen geen hoofdpunten van beleid betreffen konden zij met de procedure vrede hebben.

De leden van de VVD-fractie hadden met belangstelling van het onderhavig wetsvoorstel kennis genomen. Hoewel zij destijds tegen de Wet hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek hadden gestemd wilden zij het voorliggende wetsvoorstel op eigen merites beoordelen.

Het had de hier aan het woord zijnde leden overigens verbaasd dat dit wetsvoorstel zo omvangrijk was. Zij wilden hierover graag nadere opheldering, omdat deze omvang iets zou kunnen zeggen over de kwaliteit van de wetgevende arbeid vanwege het departement van Onderwijs en Wetenschappen. Het mag geen gewoonte worden dat het streven naar zorgvuldige wetgeving mede zulke reparatiewetten gaat omvatten. Hoe zijn overigens de interne procedures om te voorkomen dat dit type wetgeving zoveel mogelijk kan worden voorkomen? Worden deze geëvalueerd?

De leden van de fractie van D66 hadden met belangstelling kennis genomen van de voorgestelde wijzigingen van de Wet hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Deze leden wilden op dit moment twee punten aan de orde stellen, namelijk de kwestie van de hardheidsclausule bij loting en de verschuldigde griffierechten bij het in beroep gaan.

De leden van de SGP-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel met wijzigingen van de WHW. Zij stelden enkele vragen naar aanleiding van een commentaar van de Centrale commissie aanmelding en plaatsing.

De leden van de GPV-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van dit wetsvoorstel. Hoewel het voorstel hoofdzakelijk wijzigingen van technische aard bevat, wilden deze leden niettemin van de gelegenheid gebruik maken om bij een aantal van de voorgestelde wijzigingen vragen te stellen. Dat betrof onder andere de voorgestelde uitbreiding van de taak van de adviescommissie onderwijsaanbod en het niet opnemen van een hardheidsclausule bij loting.

ALGEMEEN

In het wetsvoorstel en de memorie van toelichting zijn behalve naar aanleiding van de aanbevelingen en redactionele kanttekeningen van de Raad van State nog een aantal ambtshalve aanvullingen en wijzigingen aangebracht. De leden van de CDA-fractie hadden zich daarover zeer verwonderd en zouden het op prijs stellen, als deze aanvullingen en wijzigingen, gezien hun vaak betekenisvolle karakter, nog eens op een aantal punten nader werden onderbouwd, waarbij tevens zou kunnen worden aangegeven, waarom deze punten in dit late stadium zijn toegevoegd.

Aangezien de redengeving voor deze «bezemwet» ook is gelegen in het nakomen van tijdens de behandeling van de WHW gedane toezeggingen, vroegen de leden van de CDA-fractie naar een argumentatie voor het verschijnsel, dat een aantal toezeggingen niet had geleid tot voorstellen tot wetswijziging of opmerkingen in de memorie an toelichting. Dat betrof:

- a. de Europese aanpak van het stelsel van studiepunten en het begin van het academisch jaar;
- b. titulatuur voor opleidingen met minder dan 168 studiepunten;
- c. de ontwikkeling van beroepscode voor ethische en maatschappelijke aspecten van het wetenschappelijk onderzoek;
- d. het verder inhoud geven aan de rol van de inspectie hoger onderwijs;
- e. opvulling van plaatsen na eerste inlotingsronde;
- f. intrekking harmonisatiewet.

Aan de toezegging met betrekking tot de hardheidsclausule wilden deze leden apart aandacht besteden.

Naar de mening van de leden van de CDA-fractie is ook wijziging van de WHW vereist voor de doctoraatverlening door de instellingen voor internationaal onderwijs en onderzoek. Zij verwezen daarvoor ook naar hun inbreng tijdens Uitgebreide Commissievergadering over het HOOP. Zij konden zich voorstellen, dat de regering, na de afgesproken gedachtenwisseling over de positie van deze instellingen, met nadere voorstellen zou komen.

Bij de behandeling van de WHW was bij amendement het studentenstatuut ingevoerd. Dit standpunt heeft de bedoeling om de rechten en plichten van de studenten overzichtelijk weer te geven. Het was de leden van de CDA-fractie gebleken, dat er van de kant van het Interuniversitair Studenten Overleg behoefte bestond aan een goede beroepsmogelijkheid, waardoor rechten en plichten zorgvuldiger inhoud konden krijgen. Deze leden namen aan, dat deze wens ook de regering had bereikt. Zij vroegen dan ook om een reactie.

De bovengenoemde leden waren er van uitgegaan, dat de door de Erasmus Universiteit Rotterdam aangedragen stellingname in verband met de positie van de Colleges van beroep voor de examens onder de nieuwe Algemene Wet Bestuursrecht door de regering was overgenomen (brief aan de vaste commissie voor Justitie d.d. 15 november 1993).

Nu de bezemwet in procedure is hadden de leden van de PvdA-fractie een aantal wensen met betrekking tot wijziging van de WHW. Allereerst een voorstel dat zij ook reeds hadden gedaan bij de behandeling van het HOOP 1994, namelijk het voorstel om de positie van de studierichtingscommissies te versterken in het Wetenschappelijk onderwijs, conform de conclusies en aanbevelingen van de inspectie van het onderwijs, zoals uitgewerkt in het rapport «Studierichtingscommissies in het wetenschappelijk onderwijs», inspectierapport nr. 1993-4.

Van de kant van de staatssecretaris is tijdens de UCV over het HOOP in eerste instantie geantwoord dat er op zich aanleiding is om de aanbevelingen van de inspectie over te nemen, maar dit te doen gelijktijdig met de wijziging van de bestuursstructuur van het hoger onderwijs. Van de kant van de PvdA-fractie is daarop gereageerd door te stellen dat de besluitvorming over de bestuursstructuur zoveel tijd in beslag neemt dat een koppeling van deze thema's niet wenselijk is. De regering wordt uitgenodigd te bezien of bij de behandeling van de bezemwet WHW het mogelijk is een nota van wijziging in te dienen, waardoor de positie van de studierichtingscommissies wordt versterkt in het bestel.

Een tweede onderwerp dat zich volgens de leden van de PvdA-fractie leent voor nadere regulering is het uitschrijven van studenten die langdurig moeten wachten om hun studie te vervolgen, als gevolg van het feit dat bijvoorbeeld stages en co-assistentenschappen niet goed gepland zijn voor de student waardoor lange wachttijden ontstaan. De leden van deze fractie wezen erop, dat dit onderwerp door hen reeds bij de wetsbehandeling aan de orde was gesteld. De minister stelde toen, dat hij met de instellingen van hoger onderwijs in overleg zou treden om te bezien of op vrijwillige basis voor dit probleem een oplossing kon worden gevonden omdat in- en uitschrijvingsprocedures ingewikkeld zijn. Er

bereikten de leden van de PvdA-fractie immer nog veel klachten over de studieprogrammering. Mede in het licht van de gevolgen die bij lange wachttijden voor de student kunnen ontstaan zoals het verbruik van het recht op studiefinanciering, het doortikken van de klok van het inschrijfrecht en het regime van de tempobeurs waren deze leden van mening dat er nu bij wet een sluitende regeling moet worden getroffen en nodigden de regering daartoe uit.

Voorts verzochten deze leden een regeling te treffen voor het gedeeltelijk betalen van collegegeld, in die gevallen, waarin een student nog slechts een zeer beperkt gebruik moet maken van de diensten van de instelling in het nieuwe studiejaar. Zij doelden hier op situaties die hen ter ore waren gekomen, waarin een student bijvoorbeeld nog een week stage moest lopen in september of nog slechts een tentamen in september moest afleggen ter waarde van 4 studiepunten.

Deze beperkte activiteiten verplichten de student om het gehele collegegeld te betalen ad f 2150.

Dit lijkt in het licht van te verlenen diensten niet geheel billijk. Daarom nodigden de leden van de PvdA-fractie de regering uit om voor dergelijke situaties een oplossing te zoeken, waarbij deze leden bijvoorbeeld dachten aan het betalen van het collegegeld voor het betreffende kwartaal.

De leden van de VVD-fractie wilden graag een verduidelijking ontvangen met betrekking tot de verhouding inschrijfduur/studiefinancieringsduur voor studenten geneeskunde. Vóór 1991 gold het adagium: inschrijfduur/studiefinancieringsduur. Na 1991 is daar verandering in gekomen. Studenten geneeskunde hebben daarbij meer ingeleverd dan studenten van een vierjarige universitaire studie. De voorstellen in het voorliggende wetsvoorstel beogen, als de hier aan het woord zijnde leden het goed zien, voor de studenten die vóór 1 september 1997 het artsexamen oude stijl afleggen de 8½ jaar inschrijvingsduur gelijk te laten zijn aan de studiefinancieringsduur. Niet duidelijk is echter of het adagium inschrijfduur/studiefinancieringsduur ook zal gelden voor de overige studenten. Kan die duidelijkheid worden gegeven?

In het verlengde van het voorgaande wilden de hier aan het woord zijnde leden nog het navolgende aan de regering voorleggen. Sinds 1991 geldt dat studenten die hun studie onderbreken en tijdens de studie 27 jaar worden, hun studiefinancieringsrechten verliezen. Als een student zijn studie onderbreekt ten gevolgen van wachttijden voor co-assistentenschappen wordt zulks niet beschouwd als een onderbreking in formele zin. De student behoudt in dit geval recht op studiefinanciering. In de WHW worden de wachtlijsten wel als een formele onderbreking gezien. De student verliest, ook na onderbreking door wachttijden, vanaf zijn 27e jaar de studiefinanciering. Studenten die op 1 september 1991 zijn gestart met de studie geneeskunde en op 31 juli 1991 als parkeerstudent voor een andere studie stonden ingeschreven vallen ook onder deze maatregel, zodat zij hun studiefinanciering verliezen als zij tijdens de studie 27 jaar worden. De leden van de VVD-fractie verzochten de regering bij de faculteiten geneeskunde te informeren naar de mate waarin dit probleem zich voordoet, de Kamer daarover met cijfermatige gegevens te informeren en te laten weten of en zo ja langs welke weg daarvoor een oplossing kan worden gevonden.

De leden van de fractie van D66 waren erop geattendeerd dat de griffierechten verschuldigd bij het in beroep gaan in de Algemene Wet Bestuursrecht aanzienlijk zijn verhoogd. De bedragen genoemd in de AWB gelden tenzij voor bepaalde gevallen anders is bepaald. Nu doet zich kennelijk het merkwaardige feit voor dat voor het College van beroep studiefinanciering een lager griffierecht is vastgesteld dan voor het College van beroep voor hoger onderwijs. Het leek de leden redelijk als

hier sprake is van gelijke (lage) griffierechten, het gaat immers om dezelfde groep. Is hier sprake van een omissie of gaat het om een bewust verschil, vroegen zij, en is het mogelijk om in het kader van deze bezemwet de griffierechten gelijk te trekken?

Vereisten gereglementeerde juridische beroepen

Bij de schriftelijke en mondelinge behandeling van de WHW hadden de leden van de CDA-fractie veel aandacht besteed aan de beroepsvereisten voor o.a. de gereglementeerde juridische beroepen en gewezen op de daarbij te volgen werkwijze. Zij deelden de visie van de Raad van State, die op een aantal punten kritiek levert op de in onderhavige voorstellen tot wetwijziging gekozen weg. Zij hechtten voor een definitieve beoordeling van de voorgestelde wetteksten aan de resultaten van het overleg van de betrokken bewindslieden met de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak en met de Nederlandse Orde van Advocaten. Zij verwezen daarbij ook naar de opmerkingen van de Onderwijsraad.

De leden van de PvdA-fractie wilden meer precies weten waarom het nodig is dat de vereisten voor gereglementeerde juridische beroepen nader in de WHW geregeld dienen te worden. Zij herinnerden zich dat bij de wetsbehandeling de Minister van Onderwijs en Wetenschappen deze leden juist had voorgehouden dat hun amendering met betrekking tot nadere regulering van de lerarenopleiding tot gevolg zou kunnen hebben dat ook andere departementale verlangens zich zouden richten tot de WHW, hetgeen de minister niet gewenst vond. Deze leden wezen eveneens op het uitvoerige commentaar van de Raad van State die van mening is dat het stellen van beroepsvereisten bij algemene maatregel van bestuur niet in overeenstemming is met betrekking tot de onafhankelijke positie die gewenst is voor leden die zich bezig houden met overheidsrechtspraak. Waarom zo vroegen deze leden zich af moet de WHW de mogelijkheid creëren om nadere beroepsvereisten te stellen aan gereglementeerde juridische beroepen en waarom kan dit niet worden geregeld bijvoorbeeld analoog aan de systematiek van de wet BIG of overgelaten worden aan de beroepsverenigingen zelf? Zij wezen in dit verband op het advies van de Onderwijsraad.

Beheersing wachtgelden h.b.o.

De leden van de PvdA-fractie wilden weten waarom de voorstellen met betrekking tot het verrekenen van wachtgeldverplichtingen uitsluitend de hogescholen betreffen en niet de universiteiten en de overige instituten die vigeren binnen de WHW.

Uitbreiding gebruik inschrijvingsregister

De leden van de CDA-fractie konden zich in grote lijnen vinden in de voorgestelde uitbreiding van het gebruik van het inschrijvingsregister. Zij wensten wel een nadere concretisering van de «voorkomende gevallen», waarin de minister bestandsvergelijking kan toestaan. Zij maakten zich in dit verband wel zorgen, met de HBO-raad, over de betrouwbaarheid van de gegevens in het Centraal register inschrijving hoger onderwijs en vroegen de regering aan dit punt nog eens bijzondere aandacht te besteden en deze leden te informeren over hoe de inspanning van de regering gericht op de waarborging van correcte verwerking van geleverde gegevens vorm zal krijgen en hoe een en ander spoort met het traject van informatieverschaffing door de instellingsbesturen.

Uitbreiding taak adviescommissie onderwijsaanbod

De complexiteit van de registratie van wijziging van de hoofdlijnen van de onderwijs- en examenregeling van een opleiding en de toetsing of in feite sprake is van een nieuwe opleiding was ook de leden van de CDA-fractie opgevallen. Zij vroegen de regering met nadruk de suggestie van de Raad van State nogmaals te bezien en aandacht te besteden aan het naar hun mening te lange tijdsverloop. De argumentatie, dat de instellingen voor wijzigingen toch de tijd nodig zullen hebben, had hen niet overtuigd, gezien het feit dat een en ander niet parallel verloopt.

De leden van de PvdA-fractie waren het eens met de uitbreiding van de jurisdictie van de advies commissie onderwijsaanbod omdat het deze leden was opgevallen dat instellingen buitengewoon creatief de functie van deze commissie uithollen door niet meer te spreken over bijvoorbeeld het aanbieden van een opleiding, maar een stroom.

Zij wezen er overigens op dat in hun ogen deze commissie een tijdelijk karakter behoort te hebben. Wanneer de instellingen hun zelfbeheersing met betrekking tot het starten van nieuwe opleidingen in de praktijk hebben bewezen kan dit artikel uit de wet worden verwijderd. Tot nu toe hadden deze leden die indruk overigens niet.

Voorts merkten zij op dat de commissie onderwijsaanbod snel moet werken, omdat lange bureaucratische procedures leiden tot stagnatie en het onnodig aantasten van de autonomie van de instellingen voor hoger onderwijs. Daarom informeerden deze leden naar de beoordelingstermijnen die thans worden gehanteerd.

Dat de Minister van Onderwijs en Wetenschappen uiteindelijk het laatste woord heeft en dat hijzelf het verantwoordelijke bestuursorgaan is is formeel gesproken juist, maar deze leden wezen erop dat de adviescommissie onderwijsaanbod juist in het leven is geroepen om te bevorderen dat departementale bemoeizucht en gedetailleerde bemoeienis van de kant van de minister niet meer aan de orde zijn. Zij hoopten daarom dat in de praktijk er sprake zal zijn van marginale toetsing van de voorstellen van de commissie.

De leden van de GPV-fractie waren er nog niet van overtuigd dat het bieden van de mogelijkheid aan de commissie om ook een oordeel uit te spreken over wijzigingen in de opleiding met het oog op registratie in het Centraal register niet leidt tot een gedetailleerde bemoeienis op het niveau van de inrichting. Weliswaar wordt in de memorie van toelichting opgemerkt dat de bemoeienis van de commissie zich beperkt tot het ervan bepalen of door wijziging van de onderwijs- en examenregeling niet een nieuwe opleiding is ontstaan, maar zal dat wel zo eenvoudig zijn? Zullen er niet voortdurend conflicten ontstaan over het karakter van opleidingen? Zal dat dan weer niet ten koste gaan van de flexibiliteit van de instellingen om in te spelen op de maatschappelijke vraag? Wat zullen de beleidslasten voor het departement zijn?

Adviezen

De door de regering gegeven argumenten met betrekking tot de studiepunten voor de DAV-I opleiding en de Hogere Kaderopleiding Pedagogiek had de leden van de CDA-fractie nog niet overtuigd. Datzelfde gold voor de passages over de m.b.o.-verklaring in de memorie van toelichting op de Begroting Onderwijs 1994. Alvorens daar zelf een oordeel over te vellen, vroegen de leden van de CDA-fractie allereerst om een consistente benadering door de regering.

De leden van de PvdA-fractie wilden weten, waarom de regering van mening is dat de voorstellen van de HBO-raad om de DAV-1 opleidingen

en de deeltijdse kaderopleiding pedagogiek meer studielast te geven, van 63 studiepunten naar 126 studiepunten, de reikwijdte van dit wetsvoorstel overstijgen. Wanneer er inhoudelijke argumenten zijn om de zwaarte van deze studies te vergroten dan moet daarover op redelijke termijn worden besloten. Tenslotte verplicht de WHW de opleiders de studies verantwoord in studiepunten en studielast te organiseren.

De HBO-raad stelt eveneens voor om de uitschrijving van studenten mogelijk te maken in de propaedeutische fase, anders dan op grond van artikel 7.42 vierde lid mogelijk is. Deze suggestie wordt niet overgenomen met verwijzing naar het intrekken van de harmonisatiewet als zodanig. Nu duurt dit intrekken nogal lang. De leden van de PvdA-fractie vernamen daarom graag wanneer hen hierover een nader voorstel zal bereiken zodat zij kunnen beoordelen of het niet nodig is een interimvoorziening in het voorliggende wetsvoorstel te treffen.

De leden van de GPV-fractie vonden dat er wat gemakkelijk voorbij werd gegaan aan de opmerking van de HBO-raad dat artikel 62 aanhef en onder c, d en n van de WHBO vrijwel gelijkkluidend zijn aan de overeenkomstige bepalingen in hoofdstuk 10 van de WHW zodat het schrappen van de verwijzing in artikel 16,11 eerste lid logisch is. De regering erkent dit maar heeft toch tot handhaving besloten. Is dit echter wel wenselijk vanuit het oogpunt van deregulering?

Het had de leden van de CDA-fractie enigszins bevreemd, dat de regering de suggestie van de HBO-raad om tot een overgangsregeling voor de bestaande vijf- en zesjarige opleidingen te komen alleen benadert vanuit de positie van de studenten. Ook voor de studenten leek hen trouwens wettelijke basis voor de inschrijvingsduur van belang. Voor de instellingen moet de bekostiging ook wettelijk goed geregeld zijn. Zij vroegen op dit punt een reactie van de regering.

De leden van de CDA-fractie waren teleurgesteld over het niet-nakomen door de regering van de gedane toezegging in het plenaire debat over de WHW met betrekking tot de hardheidsclausule. Zij hadden zich verwonderd over de hardnekkigheid van de argumentatie van de regering, die ook al gebleken was uit de beantwoording van eerder gestelde schriftelijke vragen. Zij verschilden met de regering ernstig van mening, waar gesteld werd, dat het objectieve lotingsstelsel zich niet verdraagt met de noodzakelijkerwijs subjectieve beoordeling op grond van een hardheidsclausule. Zij achtten deze twee zaken juist volledig complementair en vroegen de regering haar weigering te heroverwegen en de toezegging onverkort na te komen.

Zij verwezen ook naar de brief van de Centrale Commissie Aanmelding en Plaatsing d.d. 19 januari 1994 aan de vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen en vroegen daarmee ook een reactie op de daarin geschetste problematiek bij de plaatsing.

De leden van de CDA-fractie vroegen in welk tijdschema de nuancering van de 125%-regeling en de flexibilisering van het bindend studie-advies zouden gaan plaatsvinden. Zij konden zich voorstellen dat vooral het eerste punt enige haast had, gezien het benodigde wettelijke kader, ook in de richting van de niet te plaatsen studenten.

De leden van de PvdA-fractie bepleitten net als de VSNU het herinvoeren van de hardheidsclausule met betrekking tot het uitloten bij numerus-fixusopleidingen. De ondertekenaars van het wetsvoorstel twijfelen echter aan de objectieve criteria die voorhanden zijn om op een objectieve wijze uitvoering te geven aan de hardheidsclausule. De hier aan het woord zijnde leden wezen erop dat dit in het verleden kennelijk niet leidde tot de onuitvoerbaarheid van deze clausule. De angst voor het

ontstaan van een stuwmeer van uitgelote studenten die nieuwe groepen studenten in de weg zitten is in de praktijk niet erg reëel gebleken. Zij vroegen zich overigens af of enige objectivering van de motieven van de aanstaande student die een beroep doet op de hardheidsclausule niet gevonden kan worden door de introductie van een motiveringsgesprek c.q. -onderzoek. Deze leden dachten hierbij aan die gevallen waarin jongeren bijvoorbeeld reeds vanaf de kleutertijd een bepaald beroep willen uitoefenen en nu worden geconfronteerd met voortdurend uitloten voor de betrokken opleiding. Zij nodigden de bewindslieden uit met nadere voorstellen te komen.

De leden van de fractie van D66 hadden bij eerdere gelegenheden hun voorkeur uitgesproken voor een hardheidsclausule in de wet ten behoeve van personen die zijn uitgeloot. Naar aanleiding van de opmerkingen van de regering hierover in de memorie van toelichting vroegen deze leden zich in het algemeen af of er sinds het bestaan van het systeem van loting zich problemen hebben voorgedaan die nu afschaffing van de hardheidsclausule rechtvaardigen. Voorts vroegen zij welke andere criteria dan de genoemde in het verleden werden gehanteerd bij de toepassing van de hardheidsclausule en of er ooit sprake is geweest van een stuwmeer.

De leden van de SGP-fractie stelden een reactie van de regering op prijs met betrekking tot de door de Centrale Commissie Aanmelding en Plaatsing in haar brief d.d. 19 januari 1994 genoemde aandachtspunten, namelijk (1) het rekening houden met de motivatie van studenten bij het systeem van gewogen loting; (2) het opnemen van een hardheidsclausule voor bijzondere gevallen indien een student is afgewezen als gevolg van een numerus fixus en (3) het behoud van de door de Commissie van Beroep aanmelding en plaatsing studenten verworven expertise. De leden van de fracties van CDA en VVD sloten zich bij dit laatste punt aan.

De leden van de GPV-fractie vroegen ook of toch niet moet worden overwogen een hardheidsclausule op te nemen met betrekking tot het uitloten bij numerus-fixusopleidingen. Zij waren nog niet overtuigd door de argumenten van de regering om daarvan af te zien. In de eerste plaats vroegen zij in dit verband naar de relevantie van het objectiviteitscriterium. Is het juist niet kenmerkend voor een hardheidsclausule dat daarvoor geen criteria worden geformuleerd, omdat men anders de kwestie wel in de wet zelf zou kunnen regelen? Kan de objectiviteit ook niet worden gegarandeerd met een hardheidsclausule, bijvoorbeeld door de onafhankelijke deskundigheid van degenen die de gevallen beoordelen en constateren of er sprake is van een «onbillijkheid van overwegende aard»? In de tweede plaats vroegen zij hoe reëel de angst voor het ontstaan van een stuwmeer van wachtenden is. Was daar in het verleden dan wel sprake van?

De dringende wens van de Open Universiteit met betrekking tot de studiepunten is niet gehonoreerd. De leden van de CDA-fractie beoordeelden de daarvoor door de regering gegeven argumentatie als ontoereikend. Met betrekking tot de invoering van studiepunten hadden hen berichten bereikt, dat voor sommige (deeltijd) opleidingen de omzetting in studiepunten niet zonder problemen plaatsvindt.

Zij wezen bij wijze van voorbeeld op de regeling oude stijl versus nieuwe stijl van de faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Erasmus Universiteit te Rotterdam, waar duidelijk wordt, dat studieprogramma's oude stijl worden omgezet in programma's conform de WHW met een duidelijke verzwaring van de studielast. Een wettelijke overgangsregeling zou naar hun mening op zijn plaats zijn, gezien de gevolgen (extra studieduur, overschrijding studieduur met financiële gevolgen voor de betrokken studenten). Graag zagen de leden van de CDA-fractie dat de

regering in overleg zou treden met de instellingen om zicht te krijgen op deze problematiek, waarvan dan weer verslag kan worden gedaan in de memorie van antwoord.

Artikel 7.4, tweede lid stelt een maximale studiebelasting van 168 punten vast. De leden van de VVD-fractie hadden berichten bereikt waaruit naar voren kwam dat op dit onderdeel voor zogenaamde studenten «oude stijl» problemen zouden kunnen ontstaan. Is de regering bereid dit bij de universiteiten na te gaan en zo nodig te bezien of een overgangsregeling nodig respectievelijk gewenst is en die dan voor te stellen?

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I, onderdeel H (artikel 2.5)

De leden van de CDA-fractie vroegen om betrokkenheid bij de hier aangegeven AMvB-procedure.

Artikel I, onderdeel K (artikel 5.5)

De leden van de CDA-fractie vroegen of de in dit gewijzigd artikel aangegeven rol van de inspectie toereikend is, ook gezien de HOAK-filosofie.

Artikel I, onderdeel L (artikel 6.3)

De leden van de CDA-fractie vroegen de regering expliciet te reageren op het met betrekking tot het nieuwe tweede lid in artikel 6.3 gegeven commentaar door de HBO-raad.

Artikel I, onderdeel N (artikel 6.13)

In dit artikel wordt geregeld dat de officiële publicatie van het register niet plaatsvindt via het blad Uitleg, maar via de Staatscourant. De leden van de PvdA-fractie konden het eens zijn met deze wettelijke bepaling maar vroegen de minister of het daarom toch niet wenselijk is om het register te publiceren in het blad Uitleg, naast de officiële publicatie in de Staatscourant.

Artikel I, onderdeel P (artikel 6.16)

De leden van de PvdA-fractie wilden weten waarom de adviescommissie onderwijsaanbod zich niet mag uitspreken over de voortgezette kunstopleidingen en voortgezette opleidingen bouwkunst, maar dit overgelaten moet worden aan de minister in samenspraak met de HO-kamer. Wat is er zo uitzonderlijk aan deze opleidingen dat dit een uitzondering rechtvaardigt? Immers ook bij advisering van de adviescommissie heeft de Minister van Onderwijs en Wetenschappen het laatste woord.

Artikel I, onderdeel T (artikel 7.9)

De leden van de CDA-fractie deelden de opmerkingen van de HBO-raad, dat een facultatief te stellen bepaling aanbeveling verdient. Zij vroegen om een nadere reactie van de regering.

Artikel I, onderdeel U (artikel 7.10)

De leden van de CDA-fractie hadden met instemming kennis genomen van de in artikel 7.10 voorgestelde mogelijkheid voor compensatie tussen verschillende examenonderdelen. Zij vonden de redenering van de regering over het handhaven van het tweede lid niet logisch en vroegen de regering een en ander opnieuw te overwegen. Zij achtten de door de HBO-Raad daarvoor aangedragen suggestie werkbaar.

De leden van de VVD-fractie hadden bedenkingen tegen het voorgestelde artikel 7.10. Op de voorgestelde wijze worden de studenten niet uitgenodigd en uitgedaagd tot hard studeren. Waarom is geen bepaling overwogen die de commissie de bevoegdheid geeft zonnig cijfers te compenseren, zo wilden deze leden vragen. Is de regering tot heroverweging dienaangaande bereid?

Artikel I, onderdeel X (artikel 7.19)

Ook de wijziging in artikel 7.19 riep bij de leden van de VVD-fractie bezwaren op. Allereerst moest het hen van het hart dat het hier toch geen technische wijziging betreft. Vervolgens vonden zij, omdat de doctor honoris causa wel alle rechten heeft van de doctor, het van belang dat in de gronden waarop een verlening berust een verbinding gelegd moet kunnen worden met wetenschappelijke verdiensten. Is de regering ook op dit onderdeel tot heroverweging bereid?

Artikel I, onderdeel Z (artikel 7.24)

De leden van de PvdA-fractie betwijfelden of het hier uitsluitend een technisch-redactionele wijziging betrof. Immers er wordt gesproken over het stellen van een vooropleidingseis voor het hbo, waarbij het mbo-diploma voldoende is, mits die uitsluitend of mede is gericht op doorstroming naar het hbo. Zij vonden het daarom verstandiger dit artikel niet in de wet op te nemen en eerst de discussie met betrekking tot de tweede fase voortgezet onderwijs af te ronden. Zij gingen ervan uit, dat studenten die een lange mbo-opleiding hebben afgerond kunnen doorstromen naar het hbo.

Artikel I, onderdeel AA (artikel 7.28)

Juist om de kansen voor bezitters van in het buitenland behaalde diploma's te vergroten is het van belang, dat vanaf het begin van het cursusjaar de opleidingen kunnen worden gevolgd. Daarom is voldoende beheersing van de Nederlandse taal bij aanvang van het cursusjaar van belang. De nu voorgestelde regeling geeft weliswaar ruimte voor parallelstudie maar heeft toch wel enige risico's. De leden van de CDA-fractie deelden de mening van de regering, dat de oorspronkelijke wettekst tot rigiditeiten leidt. Deze zouden naar hun mening beter opgelost kunnen worden door het verstrekken van voorlopige bewijzen van plaatsing, die bij het begin van de opleiding met het verlangde bewijs van voldoende beheersing van de Nederlandse taal definitief worden.

Het bovenstaande laat onverlet, dat de leden van de CDA-fractie benieuwd waren naar de regelingen, die op dit punt gelden aan buitenlandse instellingen van hoger onderwijs met een vergelijkbaar taalgebied en wilden hun nu ingenomen positie daaraan toetsen.

Artikel I, onderdeel CC (artikel 7.30)

De leden van de CDA-fractie verwezen naar bovenstaande opmerkingen met betrekking tot het punt van voldoende beheersing van de Nederlandse taal.

Artikel I, onderdeel II (artikel 7.51)

De leden van de PvdA-fractie wezen op de discussie die zij met de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen hadden gevoerd bij de behandeling van het HOOP 1994 over de vraag voor welke bestuursfuncties studenten een beroep kunnen doen op het auditorenfonds. Kan van dit artikel ook gebruik worden gemaakt voor bestuursfuncties van politieke jongerenorganisaties of de voetbalclub, zo wilden deze leden weten. Zij waren overigens van mening dat uitsluitend van de regeling gebruik moet kunnen worden gemaakt indien er sprake is van het vervullen van bestuursfuncties die rechtstreeks te maken hebben met de positie van de student.

Artikel I, onderdeel LL (artikel 7.54a)

De leden van de CDA-fractie vroegen om een nadere toelichting op het laten vervallen van het eerder toegevoegde artikel 7.54a. Zij waren van mening, dat de redenering van de HBO-raad ook kon worden omgedraaid en vroegen daarop een reactie van de regering.

Artikel I, onderdeel NN (artikel 7.57)

De leden van de CDA-fractie vroegen of deze voorgestelde wijziging in de praktijk zorgvuldig zou kunnen worden uitgevoerd en niet zou leiden tot willekeur. Zij waren met de VSNU van mening, dat criteria in de wet dienden te worden gesteld.

De leden van de PvdA-fractie wilden weten of de problematiek die in dit artikel nader wordt geregeld ook niet kan worden verhelderd door de indelingsystematiek van het CRIHO. Kan het CRIHO geen uitspraken doen over de vraag welke opleidingen verwant aan elkaar zijn en gelijktijdig moeten worden behandeld?

Artikel I, onderdelen SS en TT (artikelen 9.21 en 9.32)

De leden van de PvdA-fractie begrepen niet goed waarom moet worden geregeld wie moet worden gehoord alvorens er een voordracht kan plaats vinden voor promotie. Waarom kan zo iets niet overgelaten worden aan de instellingen zelf? Past een dergelijke visie niet bij het dereguleren van de bestuursstructuur in het hoger onderwijs?

Artikel I, onderdeel CCC (artikel 12.18)

De verandering van gevraagde inlichtingen in nodige inlichtingen bracht de leden van de CDA-fractie tot de vraag of in deze bezemwet niet de wettelijke basis gelegd moet worden voor de algemene maatregel van bestuur over de te verstrekken informatie (*informatie-afspraken conform HOOP 1994-conclusies*), wat tot een meer heldere formulering zou kunnen leiden in de wet. Deze opmerking, die de leden van de CDA-fractie maakten bij dit artikel, gold ook voor de andere instellingen, die onder de reikwijdte van de WHW vallen.

De leden van de PvdA-fractie vonden de voorgestelde tekstwijziging niet erg helder. Het gaat toch om het antwoord op de gevraagde informatie en

niet om het antwoord op de nodige informatie? Taalkundig klopt het in ieder geval niet. Wellicht dat juist artikel 9.76 vierde lid moet worden aangepast.

Artikel I, onderdeel DDD (artikel 16.1)

De leden van de CDA-fractie vroegen om een betere formulering van het nieuw voorgestelde lid twee van artikel 16.1. Zij verwezen naar de uiteenzetting in de toelichting.

Artikel I, onderdeel FFF en LLL (artikelen 16.3 en 16.9)

De leden van de CDA-fractie vroegen of deze voorgestelde regeling de instemming had van de betrokken instellingsbesturen.

Artikel I, onderdeel III (artikel 16.6a)

De leden van de PvdA-fractie wilden weten hoe de opmerking over de beperking van het inschrijfrecht zich verhoudt tot de toezegging van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen bij de behandeling van het HOOP 1994 om de 125%-regeling nader te bezien in het licht van de arbeidsmarktproblematiek bij sommige opleidingen.

Artikel I, onderdeel NNN (artikel 16.11)

De leden van de PvdA-fractie vonden het tragisch om te moeten lezen dat het aantal leden van colleges van bestuur moet worden uitgebreid boven het wettelijke aantal van drie, omdat anders fusies worden gefrustreerd. Dit zijn dure regelingen waar het onderwijs niet op zit te wachten, zo dachten deze leden.

Artikel I, onderdeel PPP (artikel 16.15a)

De leden van de CDA-fractie waren ingenomen met de voorgestelde overgangsregeling voor die juridische opleidingen, die de drs. titel opleveren. Zij vroegen om een nadere onderbouwing, waarbij aangegeven zou moeten worden, of nu echt voor alle betrokken opleidingen recht wordt gedaan aan de gewekte verwachtingen en de overgangsregeling de juiste tijdsduur heeft. Daarbij zouden naar hun mening ook de vrije studierichtingen onder deze overgangsregeling moeten vallen. Waarom was hierin niet voorzien, zo vroegen zij.

De leden van de CDA-fractie vroegen naar het nut van de rol, die de examencommissie speelt bij het voorgestelde artikel 16.15a. Tevens vroegen zij of de examencommissie dit verzoek automatisch moet honoreren en of de wettekst op die grond geen aanpassing vergt.

De leden van de PvdA-fractie namen kennis van het voorstel om voor de juridische studierichtingen een overgangsrecht in te voeren, waardoor studenten een dubbele titel kunnen halen, van mr.dr.s. Hoewel het standpunt van deze leden bekend is ten aanzien van het gebruik van titulatuur konden zij zich vinden in de voorgestelde regeling.

De leden van de VVD-fractie konden zich met betrekking tot artikel 16.15a voorstellen dat de regering poogt een oplossing te vinden voor een gerezen probleem, maar met de voorgestelde oplossing wordt wel aan titelpronk gedaan.

Is het niet vreemd dat een staatssecretaris die in de media bepleit om de titulatuur te heroverwegen thans een wetsvoorstel bij de Kamer aanhangig maakt dat in een dubbele titulatuur voorziet?

Zijn in casu andere oplossingen denkbaar die niet door de regering zijn overgenomen?

Worden door de voorgestelde oplossing niet opnieuw verschillen gecreëerd? Hoe is bijvoorbeeld de situatie van hen die de vrije studierichting hebben gevolgd?

Artikel I, onderdeel UUU (artikel 16.26)

Waarom, zo stelden de leden van de PvdA-fractie, wordt geregeld dat voor de KNAW en de Koninklijke Bibliotheek de berekening van de rijksbijdrage wordt gedelegeerd aan de minister? Waarom wordt dit niet geregeld bij AMvB? Hoe tijdelijk is overigens tijdelijk in dit verband?

Artikel I, onderdeel ZZZ en AAAA (artikelen 16.42a, 16.42b en 16.49)

Wat is er de oorzaak van dat de overdracht van het gebouw c.a. aan de Koninklijke Bibliotheek niet mogelijk is op het tijdstip van inwerking-treding van de WHW en wanneer zal de overdracht wel plaats vinden, zo vroegen de leden van de PvdA-fractie.

De voorzitter van de commissie,
Van Leijenhorst

De griffier van de commissie,
Roovers